

Utsänt till: Medlemmarna i AG 32
samt för kännedom: B Pekkari

PROTOKOLL

Nr 76

fört vid möte med AG 32 den **16 mars 2010** hos Arbetsmiljöverket i Stockholm.

Närvarande:

Bengt Sjögren, Institutet för miljömedicin, KI (ordf)
Mathias Lundin, Svetskommissionen (sekr)
Sonja diGleria, Svetskommissionen (från efter lunch)
Johan Ingemansson, Böhler Welding Group Nordic
Marie Kransdal, 3M (med fram till lunch)
Malin Nilsson, Teknikföretagen
Kristina Magnusson, 3M
Jouni Surakka, Arbetsmiljöverket
Göran Säwemark, Esab
Anders Wallerö, Sandvik Materials Technology
Gunnar Wigenstam, Byggnadsarbetarförbundet

1. Godkännande av dagordning

Ordförande hälsade alla välkomna. Presentationsrunda genomfördes. Noterade att Marie Kransdal jobbar som arbetsmiljöingenjör. Kristina Magnusson jobbar med utveckling av ögonskydd och medverkar i detta också i standardiseringsarbetet inom CEN och ISO.

För dagordningen noterades:

- AnnSofie Kerro, Arbetsmiljöverket, kommer förbi för att medverka under punkt 6.
- Sonja diGleria, informationsansvarig Svetskommissionens, kommer efter lunch för att berätta om Svetsen och medverka under punkt 11.
- Janez Marinko, Arbetsmiljöverket, Angående EMF tas upp under 10 a)
- Eventuella hälsoundersökningar för svetsare tas upp under övrigt

Dagordningen godkändes därmed.

2. Föregående mötes protokoll (nr 75)

Protokollet genomficks och följande noteringar/korrigeringar gjordes:

§8 ... HGV litium 0,2 är enligt Göran S ganska lågt. Man ersätter natrium och kalium med litium för att minska utvecklingen av Cr(VI). Tillsätts även lite för att minska fuktupptagning. Bengt menar att man vet ganska mycket om litiums toxicitet.

Protokollet godkändes därmed och lades till handlingarna.

3. Arbetsskadeutveckling för svetsare

Jouni hade varit i kontakt med statistiska avdelningen och fått preliminär statistik för 2010 som han presenterade.

Noterade 414 olyckor mot 455 år 2009 samt 118 sjukdomsfall mot 129 år 2009 för yrkeskoden 7212 Svetsare och gasskärare (16200 personer). Noterar att man inte vet hur stor andel som är svetsrelaterade. Noterade också trenden att detta har sjunkit något över de senaste åren.

Diskuterade hur stort mörkertalet kan vara. Flera fall rapporteras inte trots att detta är ett lagkrav. Det är inte alltid att arbetsgivaren görs medveten om tillbud.

Jouni visade angående en Kunskapsöversikt som AV beställt angående spolning efter exponering för t.ex. fluorvätesyra (betmedel), se www.av.se/aktuellt/kunskapsoversikt/spolvatskor.

4. Byggnads temadagar

Gunnar W beskrev att Byggnads den 23 mars ska ha en stor temadag över hela Sverige för arbetsmiljö. Ska arbeta efter en checklista som Gunnar föredrog. Tanken är att göra skyddsronnd specifikt för svetsning på arbetsplatser över hela Sverige. Planerar att gå ut i media, även riksmidia.

Vill få upp ögonen för att många medlemmar skadas vid svetsarbete. Diskussion om vad detta beror på, machoattityd, okunskap etc.

Statistik baserad på enkäten/checklistan.

Gunnar menar att många VVS-montörer upplever ohälsa på grund av svetsrök. Gunnar skickar länk till infofolder och rapporterar om detta vid nästa möte.

5. Information till företag för att uppfylla direktivet om Optisk strålning, AFS 2009:7 – Projekt

Mathias informerade om en projektansökan till AFA för att skapa information om hur man uppfyller direktivet. För detta är det meningen att referensmätningar ska utföras.

AG 32 har tidigare diskuterat direktivet/föreskriften. Men det har visat sig att företag behöver hjälp med riskanalys och åtgärder, bl.a. avseende kompisexponering och avståndsberoende.

Temperaturen på plasmat är avgörande och beror av metod och skyddsgas. Temperaturen på plasmat är 8.000 till 30.000 °C. Svetsning med rörelektrod anses avge mer UV. Finns dåligt med data från dylika referensmätningar.

Bengt noterade att svetsare inte har mer hudcancer än andra.

Ansökan till AFA är inlämnad i februari, och besked väntas i juni.

Skr.anm. Ansökan är beviljad och projektet pågår

6. Andningsskydd

För denna punkt deltog AnnSofie Kerro från Arbetsmiljöverket som är expert på andningsskydd. Detta är initierat av frågan om skydd mot gaser som bildas vid svetsning.

AnnSofie föredrog en presentation om andningsskydd, **bifogas**.

Delas upp på filterskydd ("vanliga" filterskydd och filterskydd med fläkt) och andningsapparater. Finns olika filtertyper som är färgkodade och är uppdelade på användningsområde. 3M har en guide som beskriver val av filtertyp, se www.personskydd.se.

Om det finns risk för exponering för kolmonoxid används endast andningsapparater. Filter finns för flykthuvor men som då inte används för arbete.

Det finns kombinationsfilter som tar upp både partiklar (P) och vissa gaser som ozon och NOX (ABE). Men gasfilter förbrukas om de "ligger på hyllan" särskilt om det är samma miljö som där det används för att skydda. Bör ligga i plastpåse.

Det är besvärligt med t.ex. kolmonoxid. Det finns inga filter som kan avskilja CO. Då är enda alternativet för andningsskydd tryckluftsmatad "friskluftsmask".

Det pågår ett projekt på IVL om andningsskydd som ska generera en webbplats, www.andningsskydd.nu. Denna ska innehålla fakta om funktion, hantering, inköp etc av andningsskydd för alla användningar, bl.a. svetsning. Projektet är mindre än SvetsaRätt och något försenat.

7. CO i samband med avluftning av fjärrvärmerör – Rapport Sv Fjärrvärme

IVL är klar med sin rapport från uppdraget från Svensk Fjärrvärme, som i sin tur har givit ut en rapport där IVLs rapport biläggs i sin helhet. Rapporten finns tillgänglig via http://www.svenskfjarrvarme.se/Global/Rapporter_och_Dokument/Ovriga_rapporter/Kolmonoxidexponering_vid_gassvetsning_2011.pdf

Noterades med anledning av rubriken att olyckorna inte uppstått i samband med svetsning utan efteråt i samband med avluftning. Poängterades att det är viktigt att informationen är saklig så man slipper onödig oro hos gassvetsare. Om man bara läser rubriken kan man få ett felaktigt intryck att det finns en stor risk för överexponering av kolmonoxid vid gassvetsning.

IVLs undersökning visar att det kan bildas höga halter kolmonoxid vid gassvetsning inne i röret. Risker uppstår när alla faktorer samverkar, en stor mängd kolmonoxid i en lång rörsträcka (stor innesluten volym). Vid olyckstillfällena var det särskilt långa ledningar.

Riskerna vid svetsning på en plan yta är låg, men finns dock om man svetsar i ett trångt utrymme.

Om man inte har syreunderskott uppstår inte risken.

Slutsatsen är att man bör varna för risken för kolmonoxidförgiftning i samband med avluftning av rör som gassvetsats eller vid gassvetsning i trånga utrymmen där man riskerar att få syreunderskott.

Explosionsrisk diskuterades. Bildas lika mycket H_2 som CO. Förekommer att knallar sker, men tveksamt om det kan bildas så mycket att det innebär risk för skada. CO är också explosivt men bildar inte lika mycket energi som H_2 .

VVS-företagen har ansökt om medel hos Sveriges Byggindustriers Utvecklingsfond, SBU, för att utvärdera flamlödning (hårdlödning) med avseende på bildandet av kolmonoxid. IVL ska i så fall vara utförare i ett tvåårsprojektet med titeln (ung.) "Kolmonoxid vid lödning av rör på tillfälliga arbetsplatser".

Ordföranden har försökt att få behandlande läkare att skriva om olycksfallen, vilket visat sig vara svårt.

Gunnar skickar länk till pdf för material från Byggnads.

8. "SvetsaRätt" – Internetbaserat utbildningsmaterial för hälsa och säkerhet vid svetsning

Mathias rapporterade om status i projektet. En pilotsida finns upplagd för de medverkande i projektet.

Material och manus är under arbete. Den 14 mars var även Mathias tillsammans med Ann-Beth Antonsson och Bengt Christensson, IVL, hos BT i Mjölby för att förbereda inspelning av videoklipp där. Listan över videoklipp är ett resultat av workshopen i december.

Som parentes berättade Mathias om BTs safety dojo (BT ägs av Toyota). Det är en avdelad yta i verkstaden med demonstration av säkerheten inom företaget fördelat på 12 stationer. Alla i företaget ska ha genomgått en session där som avslutas med examination.

9. ARMUS – Arbetsmiljöutbildning för svetsare

Mathias visade ett nytt upplägg av den tidigare riktlinjen, nu utformad mer som en allmän vägledning som listar läromål, minimikrav för utbildning. Utbildning bör utformas så att den praktiska delen utnyttjas för att förmedla information, så som t.ex. säker jordning,

Mathias cirkulerar denna på remiss inom gruppen.

10. Rapportering:

(a) *Arbetsmiljöverket*

Janez informerade om EMF. För två veckor sedan fick AV en Final Draft (version 11.0) på det nya direktivet. AV har framfört många synpunkter under direktivarbetet, en del som beaktats men också som inte beaktats.

EU-kommissionen har undantagit MRI i direktivet. Varför då, om inte svetsning undantas? Kommissionen säger vidare att man ska använda en harmoniserad standard. Kommissionen har gjort en hopblandning av ICNIRPs riktlinjer och tyska riktlinjer som bygger på olika förutsättningar, RMS respektive pikvärden.

Noterar att all svetsning sorteras som att ligga under "orienteringsvärdet".

Ett antal länder har framfört kritik mot förslaget.

Tidplanen? Troligen kommer en svensk föreskrift först 2014.

Kommande föreskrift hygieniska gränsvärden HGV har varit på internremiss (t.o.m. 7 mars). Blir ingen sammanslagning med Kemiska arbetsmiljörisker. För båda dessa föreskrifter har anpassning skett till Reach, GHS och CLP, samt för att minska dubbelregleringen (samma paragrafer i olika föreskrifter). Reach går ut på att tillverkare och leverantörer ska göra en riskbedömning för kemikalier. Ca 30 nya ämnen eller ändrade gränsvärden för ämnen. Sedan tidigare konstaterat att inget som påverkar svetsning (förutom litium, se punkt 2). Extern remiss väntas i höst.

Frågor till AV angående toriumlegerade volframelektroder.

Noterade att märkning av gasledningar sker enligt AFS 2000:4 och SÄIFS 1996:3.

*Sekr.anm. Se även kompletterande information från AV som **bifogas**.*

(b) *IIW commission VIII*

Göran S rapporterade från mellanmöte med Com VIII den 23-24 februari. "Manganese statement" diskuterades. Har gjort undersökning med magnetröntgen på hjärnan för att studera skillnader för svetsare mot normalpopulation.

Jobbar också med ett "best practice" dokument för nitrösa gaser.

I Holland har man sänkt HGV för damm från 5 till 1 mg/m³.

IWs årsmöte är 17-22 juli i Chennai. Mathias rapporterade kort om årsmötet 2010 i Istanbul. Han hade presenterat angående "Effektiva åtgärder" samt tagit upp frågan angående olyckor med kolmonoxid.

(c) *Standardisering – AGS 449*

Läget för aktuella standarder och förslag gicks igenom, enligt nedan.

Beteckning	Titel	Kommentar
EN ISO 10882-1:2001	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Provtagning av luftburna partiklar och gaser i svetsarens andningszon - Del 1: Provtagning av luftburna partiklar	Revision pågår. CD avsl. 2009-01-31 DIS avsl. 2010-05-17 FDIS väntas
EN ISO 10882-2:2001	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Provtagning av luftburna partiklar och gaser i svetsarens andningszon - Del 2: Provtagning av gaser	Bekräftad 2010. Ev rev beslutas 2011
EN ISO 15011-1:2009	Health and safety in welding and allied processes - Laboratory method for sampling fume and gases - Part 1: Determination of fume emission rate and sampling fume for analysis during arc welding	Fastställd 2009-10-26

Beteckning	Titel	Kommentar
EN ISO 15011-2:2009	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser - Del 2: Bestämning av gaser utom ozon	Fastställd 2009-10-26
EN ISO 15011-3:2009	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser - Del 3: Bestämning av ozonemission	Fastställd 2009-10-26
EN ISO 15011-4:2006	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser bildade vid bågs svetsning - Del 4: Rökdatablad	Publicerad 2006-05-08. Tillägg publ. 2008
CEN ISO/TS 15011-5:2006	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser - Part 5: Identifiering av termiska nedbrytningsprodukter bildade vid svetsning och skärning i produkter bestående helt eller delvis av organiska material (ISO/TS 15011-5:2005)	Publicerad 2006-03-01 Under revision
prEN ISO 15011-5	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser - Part 5: Identifiering av termiska nedbrytningsprodukter bildade vid svetsning och skärning i produkter bestående helt eller delvis av organiska material	CD avsl. 2009-03-17 DIS avsl 2010-05-17 FDIS väntas
ISO/CD TS 15011-6	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Laboratoriemetod för provtagning av rök och gaser - Del 6: Procedur för kvantifiering av rök från motståndspunkts svetsning	Nytt projekt. TS på CD-omröstning tom 2010-04-28
EN ISO 15012-1:2004	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Utrustning för infångning och avskiljning av svetsrök - Del 1: Provning av avskiljningsförmåga för svetsrök (ISO 15012-1:2004)	Fastställd 2006-09-21. Revision inledd. N 263 Ny titel
EN ISO 15012-2:2008	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Provning och märkning av utrustningar för filtrering av luft - Del 2: Bestämning av minsta volumetriskt luftflöde (ISO 15012-2:2008)	Fastställd 2008-04-14
prEN ISO 15012-3	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Utrustning för infångning och avskiljning av svetsrök - Del 3: Bestämning av infångningsgrad för rökutsug med spårgas	CD avslutad 2007-06-29 Nytt förslag, N 262. Uppdelning av del 3
prEN ISO 15012-4	Hälsa och säkerhet vid svetsning och besläktade förfaranden - Utrustning för infångning och avskiljning av svetsrök - Del 4: Allmänna krav för utrustning för avskiljning av svetsrök	Nytt projekt N 265. Uppdelning av del 3. Preliminärt proj.
New work item	ISO/TR Health and safety in welding and allied processes – Vocabulary	

ISO/TC 44/SC 9 nästa möte 3-7 oktober 2011 i London.

(d) Svetskommissionen

Sonja berättade om nya Svetsen och visade ny framtagna redaktionell manual som underlättar bl.a. för artikelförfattare. Sonja efterlyste arbetsmiljöartiklar till Svetsen.

Se vidare punkt 11 angående informationsprojekt.

(e) Parterna (Metall, Byggnads, Teknikföretagen ...)

Inget utöver ovan.

(f) Institutioner (KTH, Stockholms Universitet)

Bengt S berättade om dansk studie om sambandet mellan svetsning och hjärtinfarkt.

(g) Instituterna (KI, IVF, IVL, ...)

Inget utöver ovan.

(h) International Agency for Research on Cancer (IARC)

Information kan sökas på www.iarc.fr. Inget övrigt.

11. Informationsprojekt och medlemsfrågor

Mathias beskrev ett gemensamt (AG) system för att göra det lättare att nå ut med informationen utanför arbetsgrupperna.

Arbetsgrupperna ska göra en inventering av möjliga, pågående och eventuellt färdiga informationsprojekt, av alla slag. Till detta förs möjligheten att under ett gemensamt koncept (format) publicera korta publikationer, t.ex. vägledningar, checklistor och faktablad.

Diskuterade kort möjliga projekt. Bilaga med sammanställda förslag **bifogas**.

Ordföranden noterade bra att nu ha med 3M i gruppen.

Fattas någon i gruppen?

Gunnar meddelade att VVS-Företagen har ny handläggare för arbetsmiljöfrågor, Ylva Glissman.

12. Övriga frågor

Inget.

13. Nästa möte

Nästa ordinarie möte bestämdes till **den 16 november 2011** kl. 10.00 – ca 15.00 hos Arbetsmiljöverket, preliminärtrum 933 Aveny.

Vid protokollet

Mathias Lundin